

SZÉKELY HIRLAP

politikai s vegyestartalmu közlöny.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

TELEKI-KÖNYVTÁR.

Hirdetési ár: Minden 100 vagy kevesebb szóért egyszeri beigtatásért 1 frt és minden beigtatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Harom hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz.,
és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Neu-Markt 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton reggel

NAGY FÉLÍVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt.
Félévre 2 ..

Adakoztak:

A háborusujtott francziák részére:

Gáti Gábor 4 frt; özv. Tompa Ádám-né 2 frt; Bodola János 6 frt; Bodola Jánosné 2 frt 50 kr; Bodola Katinka 50 kr; Bodola Samu 25 kr; Bodola Gábor 25 kr; Bodola Béla 25 kr; Bodola Ferencz 25 kr. Mult számunk összege 76 frt 65 kr, 4 porosz és egy pápai tallér, 8 drb $\frac{1}{4}$ forint. Egész összeg: 92 frt 65 kr, 4 porosz, 1 pápai tallér, 8 drb $\frac{1}{4}$ frtos.

A marosi ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlése.

(Oktober 31—Novemb. 1.)

II.*)

A marosi ev. ref. egyházmegyei tanács a multkor vázolt két tervezet megvizsgálására egy bizottmányt nevezett ki, mely ellentétes megállapodásra jutott. Először abban központosult a többség nézete, hogy a két tervezet közül a zsinaté ugyan tökélyesebb, de az sem egészen kielégítő s így a két munkalat olyképen alakítandó és egybeöntendő, hogy a jövőendő szervezetben a képviseleti elv teljesen keresztül legyen vive. Ily értelemben egy albizottság is lön kiküldve, mely egységes munkalati javaslatot volt előterjesztendő. A bővebb bizottmány második ülésében be is lön az albizottmány munkalata nyujtva, a szerkezet megállapítása folytán azonban vitás pontok támadván; az előbbi kisebbség többséggé alakult s abban történt megállapodás, hogy miután sem a zsinat, sem a főkonsistorium magukat, mint elvénült testületek, organisálni nem képesek, s nem is levén jogos, hogy önmaguk önmagukról törvényt hozzanak: egy az egész anyaszentegyházat képviselő testület lenne alakítandó (quasi alkotmányozó gyűlés) mely határozván és törvényt hozván az egész egyház szervezéséről, ennek bevégeztével, mint ilyen, szünjék meg létezni.

Es csakugyan a bizottság ezen véleménye terjesztetett a rendkívüli közgyűlés elé, még pedig — követve az organisatio kettős tervezetének példáját —

két formában, egyik a bizottság nevében, másik ama többség egyik tagja által benyujtva; a különbség azonban a két előterjesztés közt csak annyiból állt, hogy az egyik szelidebben, a másik leplezetlenül kívánta szembemondani a főkonsistoriumnak és zsinatnak, hogy „a mor megtette kötelességét, a mor mehet.”

A közgyűlés aztán teljes egy fél napig vitatkozott e beadványok el- vagy el nem fogadása fölött, s az eredmény az lön, hogy az egyházmegyei képviselet a két leküldött tervezet megvitatásába kívánt bocsátkozni kézs tervezettel járulni a törvényszerű legfőbb egyházi testületek elé az újraszervezésre vonatkozólag, elvetvén az alkotmányozó gyűlés egybehívását javasoló két beadványt, melyek mellett csupán 2, irva két tag szavazott.

A mi csekély nézetünk szerint is alkotmányozó testületnek csak ott lehet értelme, a hol vagy semminemű alkotmány nincsen, vagy a hol a jogosultak összesége, a nép, megkérdendő, ha akar-e az eddigi helyett egészen más alkotmányformát inauguralni, s ez akaratának nyilvánítására semmi más formaság nem található, mint a plebiscitum, vagy egy az eddigi kormánytól teljesen független képviselet. Ugyde az erdélyrészi prot. egyh. jelen állapota sem egyik, sem másik módot nem teszi szükségessé, mely körülmény az alkotmányozó gyűlés összehívását legalább is feleslegesül tünteti föl, ha ugyan nem épen az a cél vele, hogy a törvényesség és jogfolytonosság rendes utjáról az egyház-szervezet fejlődése a forradalom chaosába sodortassék s így valamely törvénynek törvényes megalkotása előtt már kiragadtassák a most illetékes testület kezéből a határozat joga s ezáltal maga egyház-alkotmányunk döntessék romba.

Az erdélyrészi prot. egyház jelen állapota sem egyik sem másik módot nem teszi szükségessé — mondjuk. Nem, mert bir valódi alkotmányos szervezettel, s épen csak a nélkül szűkölködik, hogy a „patronusok” szűkkörű joga az anyaszentegyház egész „népére” kiterjesztessék, mit nem csak magok a patronusok nem elneveznek, de sőt maga e patronusokból (és

a papságból) álló kormány, t. i. a főconsistorium (és zsinat) végre is hajtá azt immár az egész anyaszentegyházban (az egyházakban és egyházmegyékben) s midőn most a legfőbb, a harmadik forumnak organisálásában munkás: elismeri e jogkör terjesztésének szükségét és jogosultságát saját magáig hatólag is. — Es nem forog fön ama második eset sem, miután az egyházmegyék közgyűléseiben maga a „nép” nyilatkozik, önválasztotta képviselői által s így akaratának kitudása végett nemcsak hogy nem szükséges más módot (p. o. az alkotmányozó gyűlést) keresnünk, de sőt az anyaszentegyház népének törvényszerű képviselői, akaratának egyedül jogos kifejezői csak is mi, egyházmegyei képviselők, illetőleg maga az egyházmegye képvisellete lehet, s minden más nyilatkozat lehet sok egyesek véleménye; lehet a fölbujtatót tömegnek forradalmas vágya és ohaja, de nem soha törvényes enunciatiója!

Es a mit így, mint a „nép” törvényes kifejezése, az egyházmegyei közgyűlés akar, ha birja az egyházmegyék többségét, érvényesitheti is mind tisztviselői által a zsinaton, mind véleménye avagy küldöttei által a főconsistoriumban, hozathat tehát teljesen akarata szerinti törvényt, nem csak a „körülmény” moralis pressiója által, hanem döntő szavazatának többsége által is.

Ezek azon elvi okok az eszélyesség és gyakorlatiság okait nem is számítva — melyeknél fogva csak is helyeselhetjük a marosi egyházmegyei közgyűlés fenjelzett határozatát, melylyel nem hagyta magát a tullicizált szabadelvűsködés látszata által elkapadni, hanem a reális valóság földén megmaradva, tanácskozás alá vette a tervezetet és az egyházi legfőbb testületek szervezésére vonatkozólag kézs tervezetet kívánt a törvényhozás elé terjeszteni.

A marosi egyházmegyei közgyűlés az erdélyrészi ref. egyházkerület törvényhozását, igazgatását és törvénykezését egyetlen, képviseleti testület kezében kívánja látni. Eb legfőbb testületet, ennek következtében nem az egyházmegyéknek, mint i i y-

*) Az I. cikket lásd lapunk 89-dik számában.

nek nek, küldötteiből, hanem az anyaszent-egyház népének választottaiból kívánja összealkottatni. Nem a megyei követeket hanem az (egyházi) ország képviselőit bizza meg a törvényhozás, igazgatás és törvénykezés legfelsőbb teendőivel. A részeknek (egyh. megyék) hivatalnokait (gondnokok, esperest, jegyző) nem tarja illetékeseeknek — mint a consistorium avagy zsinat tervezete — hogy az egésznek (egyház kerület) ügyeit intézzék, hanem az egész egyházkerületet 10,000 lelkes választó-kerületekre osztván: ezek által választat egy világi és egy egyházi képviselőt az évenként egyszer összeülő törvényhozó testületbe, melynek tagjai még a fő- és középtanodák meg a theol. seminárium egy-egy küldötte (választva az illető testületek által), az öt egyházkerületi gondnok (köztük a püspök) és az egyh. kerületi tisztviselők (gen. notarius, gen. direktor, igazgatótanácsai titkár, ügyvéd, pénztárnok és főszámvevő.)

E törvényhozó testület elnöke aztán a világiakban az idősb egyh. kerületi gondnok, a lelkiekben pedig a püspök. E testület törvényt hoz, egyh. kerületi gondnokokat, püspököt, tanárokat s egyáltalán egyh. kerületi tisztviselőket választ, nem különben 12 igazgató tanácsost, kik az egyházkerületi gondnokokkal és tisztviselőkkel — a törvényhozó testület székhelyén, Kolozsvárrt, minden két hétben rendes igazgató tanácsai gyűlést tartanak, a közgyűlési kettős elnöklelet alatt, intézván az anyaszentegyház közjogi, egyházi, nevelési s özszes közigazgatási ügyeit, a közgyűlés határozatai szerint, annak tartozván minden eljárásukért felelősséggel. — Ugyancsak a közgyűlés választ saját kebeléből 9 világi és 9 egyházi törvénybíró, kik egy főgondnok, vagy a püspök elnöklelet alatt ítélnék, mint törvényszék, az alszékeken ellátott és felebbezett

közkeresetek fölött, az elnökök a világiak és egyháziak ügyei szerint váltakozván, a jegyzőséget is e szerint vívén vagy az igazgatótanácsai titkár, vagy a közjegyző. — Végre harmadszor, választ a közgyűlés egy a püspök elnöklelet alatt ítélo s ugyancsak 9 világi és 9 egyházi bíróból álló házassági törvényszéket, — e két törvényszék üléseit, lehetőleg, a közgyűlés idején tartván, szintén a székhelyen s mind az igazgató-tanácsosok, mind a törvénybírák meghatározott fizetésben részesülnek.

A tervezet gondoskodik azon esetről is, ha rendkívüli közgyűlés tartása válnék szükségessé, akár az elnökség, akár az egyház-megyék többségének belátása és kívánsága szerint, mely utóbbi esetben, ha az elnökség vonakodnék a közgyűlés összehívását végrehajtani, ezt a legöregebb esperest is megtehetné. A rendes közgyűlés összeülését a marosi egyh. megye minden év augusztusának harmadik vasárnapjára óhajtja — mert ekkor a tanárok sincsenek tanítással elfoglalva —, még pedig mindig a püspök intézván az összehívást, kinek nem léte esetében az összehívó levelet az idősb egyh. kerületi főgondnok állítaná ki.

Ezek nagyjában azon határozmányok, melyekben a marosi egyház-megye a legfőbb egyházi testület szervezetét megállapíttatni óhajtja, s melyekre — ha a t. szerk. ur s még inkább a t. olvasók türelme megengedi — bátorságot veendünk magunknak egy közelebbi alkalommal néhány megjegyzést kockáztatni.

A. B.

Dürrückközlő.

Molnár Aladár, közoktatási miniszteriumi osztálytanácsos, Balaton-Füreden, saját költségén, gyermekek javító intézetet nyit. Eleintén csak árva gyermekek fognak fölvetetni. Ennek következtében, a hir bizonyos személyi változásokról beszél, melyek a „Hon.“ „Igazmondó“ (?)

és a „Magyar Polgár.“ szerkesztőségeiben fognának történni.

Egy Francia orvosról írták a lapok közelebről, hogy beteginél rendes kérdései után: hogy aludt? Van-e étvágya? azt is meg szokta kérdezni, hogy melyik hírlapra fizetett előre. Ezek alapján már évek óta összehasonlító tanulmányokat téve, a hírlapok választása után határozza meg beteginek vérmérséki vagy kórallapotát. Ez orvos után indulva, eddigi észleleteink arról győznek meg: hogy a „Hon“ előfizetői képviselők, kik a tapasztalás járt útja helyett léghajókkal vesződnek. Az „Igazmondó“-éi szűk látkörű ártatlan emberek; Magyarországon kívül nincsen élet jellemzők. A „Magyar Ujság“ olvasói idegesek, mely kórallapot onnan származik ezuttal, hogy az emésztő szervek nem végzik teendőjüket, s különösen a máj rosz. A „Magyar Polgár“ pártolói vérszegények. Hogy is ne? Az „Élettan“ különösen kiemeli, mint nélkülözhetlent az állatok táplálkozása körül, az élelmiszerek változatosságát. A kutya, ha nádmézzel tapalálják, csak oly hamar elpusztul, mintha semmit sem adnának enni. A galamb, ha meszet nem kaphat, esonttörékenységre esik stb. stb. A „M. P.“ mindezt számba nem véve legközelebről is mind egy félét talál olvasói elé, lapjának rendkívüli mellékletében. Egyik cikik az „Igazmondó“-ból véve, az ő Hargita alját akarja felrázni O. B. érdekében. A másik Orbán Balázst, mint Kossuth életének megmentőjét állítja föl. De ez mind nem elég, még egy harmadik cikiket is megrizskiroz, ugyan csak Orbán B. mint baloldali követjelölt érdekében. Mi is előismerjük Orbán B. érdemeit, melyeket a honismartetés körül ritka s csak nem az önfeláldozásig vitt fáradozásai által szerzett, azonban van egy nagy gyengesége, miért a jelen viszonyok között nem látjuk czélszerűnek a követségre, — és e nagy gyengesége: baloldalisága. — Különben csak azt akartuk kimutatni, hogy miért kell vérszegénységbe esni azoknak, kiknek szellemi kosztját a „M. P.“ liferálja. Három cikiket ad egyszerre, melyekről nem csak az igaz: hogy háromféle mind egy lére; de még az is, hogy mind csak löre.

— Az észak-német hadsereg eddigi vesztesége 5073 tiszt és 60,108 katona. Az eltűntek száma ezekből 5989.

— Zastrow parancsnokló tábornok jelentéséből kitűnik, hogy Metzben eddigelő találtatott: 53 sas és zászló, 541 tábori ágyu, több mint 85 útegre való anyagszerek, mintegy 800 várágyu, 66 mitrailleuse, mintegy 300,000 puska vért, kard, stb. igen nagy számmal, mint-

TÁRCA.

Az északi fényről Sztoczek József akadémiai r. tag, műegyetemi igazgató tanár, hallgatóinak hosszabb előadást tartott, melynek következő kivonatát mi is közölni kívánjuk. — A tanár a tűnemény mibenlétét ismerteté. Látunk ugyanis — ugymond — a horizon fölött egy élénk, karmazsin színű fénykoszorút — illetőleg annak egy részét; — e fölött egy második, az előbbinél még fényesebb koszorúv tűndöklök, míg mind a két ívből, az ezek okozta fénytengeren keresztül világosabb színű sugarak áramlanak szét, melyek némelykor — mint épen a most látottnál — egész a zenithig terjednek ki. E nagyszerű látvány mind maig egészen biztos megoldást nem nyert; a legvalószínűbb magyarázata azonban, melyet a természeti tudomány mai állása nyújt, im a következő. Az egyedüli kapocs, melylyel e jelenség szoros összefüggésben áll, a delejtű, a mely minden ilyen alkalomkor elhajlását szokatlanul változtatja; ebből azon biztos tudomást merítjük, hogy a földdelejeessége is szokatlanul változik. Létezik tehát a földdelejeesség és az északifény közt egy szoros kapcsolat. — Csak az volna még eldöntendő, vajjon a földdelejeességi változás szüli-e az északi-

fényt, avagy megfordítva? melyik itt az ok, s melyik az okozat? Ez iránt az analogia adhat felvilágosítást. A kísérlet ugyanis azt bizonyítja, hogy valahányszor egy delej intenzitása változást szenved, mindannyiszor egy közel levő vezetőben vilányosság gerjesztetik; ha pedig e vezetőnek végei légritkított térbe (pl. üvegura alá, hol légritkítás történt) hozatnék, akkor a két vezetővégen élénk karmazsin színű fénytűmény látható. E kísérletből következtetjük, hogy valamint itt, ugy az északifénynél is a földdelejeesség intenzitásának változása az ok, mely a fénytűneményt — északi fényt — okozza. A természetben ugyan is kiutattá, hogy földünk egy óriás delej, melynek két sarka az északi és déli delejes sarkpont (mely a csillagászati sarkpontoktól jelenleg 9°46'nyi távolságra esik); kétségen kívül helyezte, hogy a földdelejeesség intenzitása renkivüli változásoknak van alá vetve. Valamint tehát a kisinyben tett fénytűnemény változás a mondott körülmények közt fénytűneményt hoz létre, ugy a természetben is ily változás fénytűneményt — azaz északifényt — szülhet. A midőn tehát a földdelejeesség intenzitása változik, a sark körül levő vezetőben — azaz az ottani körlégben — azonnal villanyfolyam gerjesztetik, mely e vezetőnek lég ritka helyén — a magasban — fénytűneményben mutatkozik, és e fénytűnemény az any-

nyiszor megcsodált északifény! Hátra volna még elmélnedünk afölött, miért látjuk mi az említett fénykoszorúnak csak egy kis ívét, s miért látunk az északi lakók nagyobb ívet, míg az egyenlítőnél épen nem látható az északifény? Az elmondottakból önkényt következik, hogy ama fénykoszorú a sark körül részarányosan terjed ki bizonyos távolságig, (mely majd minden ily tűneménynél különböző; ha most valamely hely anynyira közel fekszik az egyenlítőhöz, hogy az említett fény-gyűrű az ő láthatárán alul essik, ugy bizonyára az ott lakók nem fognak abból mitsem láthatatni. Nálunk pedig — mint körülbelül a 47-ik szélességi fok lakóinál — a gyűrűnek egy kisebb vagy nagyobb íve látható. A szerint a mint kisebb vagy nagyobb mérvben terjeszkedik az láthatárunk fölé. Ama — a lapokban az északifénnyről közölt — magyarázat, mintha a földdelej sarka épen a delejeesség következtében okozná a fénykisugárzást, egészen téves; a mennyiben egy egészséges érzékkel bíró egyén sem látta még a delej sarkának világítását soha. Allítják, igenis, hogy sensitiv egyének, különösen nők, látták már: delej sarkát sötétben világítani; ám lehet, hogy ők látták, de beteg ember érzékeire, kinek képzelme gyakran sokfélekép felelőszózt, tudományt alapítani nem lehet, nem szabad!

egy 2000 katonai jármű, valamint föl nem dolgozott fa, ólom és bronz nagy tömegekben, s egy teljesen fölszerelt becses lőpor-gyár.

— Páris ostromlásának költségéről a

„Wehr Zeitung“ következő érdekes adatokat közöl:

A német-francia háború mindjárt kezdetben a vár- és ostromháború stadiumába lépett, a mint XIV. Lajos kormányzásának idejéből ismeretes, és egészen elveszté a napoleoni nyílt-háború jellegét. A várháború sokkal több pénzbe is kerül, mint a nyílt háború. Így például a poroszok Marsal, Strassbourg, Metz, Toul, Laon Sedan várak kézrekerítése által körülbelül következő hadizsákmány birtokába jutottak: 6000 vár- és különböző öblü sugárágyu, és 10—150 mázsa, egy-egy 6000 frt, összesen 36.000.000 frt; 2.000.000 db. 12—200 fontos védőlőveg, 20 frtjával, összesen 40.000.000 frt. 300.000 Chassepot fegyver lőszerrel együtt, 35 frtjával összesen 10.500.000 frt. Egyéb lőszer 20.000.000 frt. mindez együttesen tesz 106.500.000 frtot, vagy 226.250.000 frankot. Páris bevétele által a poroszok szintén oly nagy hadizsákmányra tennének szert, tehát 533.000.000 frk birtokába jutnának. Franciaország csak hosszú évek után juthatna ismét ily nagy hadiszer birtokába; természetesnek találjuk tehát a poroszok azon vágyát, hogy a fővárosba bejussanak.

Páris ostromlásához minden 3—4000 lépésre legalább is 800, ötven egész háromszáz fontos ütegre van szükség, mely 800.000 mázsát felelt meg. Ha ehhez az ütegek súlya csak 100 mázsával hozzászámítatik, úgy ez 900.000 mázsát teszen. Minthogy azonban egy vasuti vonattal csupán 6000 mázsát lehet szállítani. — a Páris előtti tűzérési ostromszereknek csupán tovaszállítására 150 vasuti vonat szükségeltetik, mire 14—25 nap is alig elégséges, feltéve, hogy naponként legalább 10—15 vonat közlekedik.

Páris és a Rajna közti vasuti összeköttetés csupán Nogent-ig terjed. Ezen 15 mérföldet meghaladó uton tehát kocsik segélyével kellene az ostromszereket szállítani, mi naponta 20.000 lovat és nagy heti időtartamot venne igénybe.

A Mortiers a la Villantroyes, melyek Cadix előtt használtattak 1811-ben, úgy a legújabb szerkezetű ágyuk, igaz, hogy 10.000 lépésre hatnak, és a külerődőkön át azokkal Páris ostromolható is; ámde kérdés még az is, vajjon mindezen ütegek annyi nagy és sok emelés mellett nem repednek-e meg egy két lövés után.

Iskolaügy.

Kolozsvár, nov. 7.

Egy szerény kezdetű, de üdvös hatásaiban csak pár évtized múltán is fontos eseményre kívánom a székelység s különösen vásárhelyi polgártársaim figyelmét e lapok útján felhívni.

Kolozsvár nemes buzgalma polgársága már az ötvenes években élénken érezte egy polgári iskola hiányát; s lépéseket is tett egy ilyen intézet fölláthatása iránt. De az akkori abszolút kormány szűkeklü és nemzetellenes törekvésein minden buzgalomnak, minden agyszeretnek hajótörést kelle szenvedni. S e — különben annyira vérré vált eszmét csakis 66-ban, az alkotmányosság helyreállításával lehetett ismét fölleveníteni. Azóta mindent elkövetett a város polgársága, hogy a szükséges alapítók egybeszeressék. Közközlésügyi miniszterünk a múlt évben Kolozsvárt is meglátogatván, örömmel értesült a tervezett intézett eszméjéről; s hogy az minél előbb életbe léphessen és üdvös működését megkezdhesse, az államsegély kieszközlését megígérte. Ennek folytán az intézet megnyitása két osztállyal, még e folyó év végére elhatározott. Két tanári szék betöltésére pályázatot hirdettek. 42 pályázó közül megválasztották a mennyiségtanra dr. Császár Károlyt (katholikus), a nyelvtani székre Erdélyi Indali Pétert (református). Utóbbi közoktatásügyi miniszterünk időközben igazgató tanárnak nevezvén ki a nem sokára szintű megnyitandó nőképezdéhez — megválasztását nem fogadható el Új választás alkalmával a szavazattöbbség volt tordai unitárius tanár, Váradai Károlynak kedvezett.

Az innepélyes megnyitás napjaul november 7-két tüzték ki, s az érdeklődő közönség a megnyitás órájára igen szép számmal gyűlt egybe a városi tanácstermében. Polgárok, tanárok, iparosok, földmivesek, papok, ügyvédek és hivatalnokok képviselték a város lakosságának buzgóbb rétegeit. Azonban felettébb nagy hibát követnének el a szép nem iránt, ha meg nem említeném, hogy ez ünnepélyen a nőnem is képviselve volt négy egyén által. Nem sok az igaz. De akármiben mernék fogadni a szerkesztő ural, hogy Vásárhelyt hasonló ünnepélyek alkalmával még fél ennyiről sem tehetne említést lapjában.)*

Egy negyed 11 órakor püspök Nagy Péter úr elfoglalja az elnöki széket a zöld asztal mellett. Örömmel üdvözlí Kolozsvár polgárságát, mint a mely a béke áldásos művén fáradozik abban a perczen, a midőn két nagy nemzet a háború véres fegyverével marcangolja egymást. Szónok örömmel tekint vissza nemzetünk múltjára is, mert a magyar nemzet fenálló tanítézetének legnagyobb részét oly időkben alapítá, a midőn a kar ereje vitte a főszerepet. Ez intézetek ama kor igényeinek tökéletesen megfelelték. De ma — bár igen becses kincsei, drága gyöngye a nemzetnek — már nem elegendők. Korunk a szakképzettség és szakmiveltség kora — az universalis ismeret olyan, mint a nagy tengerre egyedül szálló csónok. A nemzetnek ma szakavatott férfiakra — mert egy mivelt polgári osztályon alapszik minden nemzet ereje — értelmes, mivelt polgárookra van szüksége. annival inkább, mert a vasuti közlekedéssel Ázsiából Európába jutottunk, jobban mondva: Európa jött hozzánk — Európa, a mely a maga miveltségével tökéletesebb készítményeivel, ha versenyre szállani nem töreksznék, kiszorít helyünkől. E szükségérzete szülte a kolozsvári polgári tanodát. Ezután előadta elnök ur a most megnyitott intézet körül tett előleges fáradozásokat. Kiemelte az adakozók sorából a kolozsvári takarékpénztárt. Végül bemutatta és buzgóságra hívta föl a két tanárt.

E zajos tetszéssel fogadott beszéd után tanár Kovács Antal, mint jegyző fölolvasta a tanár-választás meneteléről vezetett jegyzőkönyvet.

Az elnök a jegyző után dr. Császár Károlynak adta a szót. Császár Károly szabatos nyelven, élénk megnyerő modorban adta elő a polgári iskolák célját és rendeltetését. Nagy figyelemmel kísérték a Német- és Franciaország között vont párhuzamot oktatás tekintetében. Előadta rövid körvonalokban a polgári iskolák történetét Németországon. Aztán áttért hazánkra. Ez érdekes beszédet is színtoly tetszéssel fogadta a közönség. Végül az elnök felszólítá a jelenlevőket a intézet ideiglenes bérbe kivett helyiségének megtekintésére.

Ohajtandó volna, hogy Kolozsvár példáját minden nagybocskó város s legelső sorban Vásárhely — e helyzeténél fogva különben is oly szép jövőre hivatott város követné.

nl.

KÜLFÖLD.

A fegyverszüneti alkudozások, melyeket Thiers közvetített a párisi kormány és a versaillesi hatalom között: teljesen meghiusultak, és pedig, mint látszik, a poroszok csalárd számításai következtében. Legalább azon látszólagos előzenyesség, melylyel Bismarck ő exca az alkudozást eleinte könnyíté s evel szemben azon hajthatlan makacsság, melylyel nem csak folyton fontartja a terület-átengedés föltételét, de a párisi őrség számára sem akarja a fegyverszünet tartama alatt az eleség beszállítását megengedni: azt látszanak bizonyítani, hogy a porosz nem egyezkedni, csak időt akart nyerni, hogy a metzi felszabadult sergek is megérkezessenek Páris alá. Látni való azonban, hogy a párisi kormány nem egyezhetett belé ily szerű fegyvernugvás kötésébe, kitéve Párist annak, hogy ellenállási képességét teljes 25 nappal megrövidítse s így maga készítse elő annak menthetetlen bukását.

Párisban benn magában, a már említett

nov. elsői zavargások elnyomatása után teljese helyreállt a rend és csend. Mint most a részletebb tudósításokból kitűnik: csak is Flourens és Pyat Felix (a Combat szerkesztője) valának a vezetők, de sem Hugó Viktor, sem Ledru Rollin nem elegyedtek abba. A lázadók egy része ugyan elfogatott, de egy napi fogság után szabadon bocsáttatott. Talán ez az első forradalom, mely vér nélkül fojtott el, a mi a kormánynak becsületére válik. Az említett plebiscitum teljes eredménye s következő: 557,976 igen és 62,638 nem.

A német ostromlók véglegesen elhatározták a bombázást, mi azonban két hét előtt alig kezdhet meg. Bismarck különben arról értesíté a párisi kormányt, hogy a nemzet-gyűlési választások a németek részéről, fegyverszünet nélkül is megengedtetnek, az elfoglalt területeken is. S úgy látszik a párisi kormány hajlandó is ennek keresztvitelére, — míg a toursi delegatio, illetőleg Gambetta, most is a véglehetőleg való küzdést proklamálja, s míg a párisi hivatalos lap egy közleménye így szól: „Bazain és a metzi hadsereg, hősi ellenállás után, az éhségtől kényszerítette adá föl magát“ addig Gambetta rendeletet adott ki, hogy Bazain és tábornokai, a hol találtatnak, fogassanak el és szállíttassanak Toursba. — Bazain és Boyer eközben hírlapokban mosakodnak az árulás piszkától több metzi tiszt és tábornok pedig ismétlik vádjait, melyekkel Bazain igazolhatlan magatartását illeték.

Garibaldi sergének multkor föntartással közölt megsemmisítési híre csakugyan valótlannak bizonyult, s Garibaldi sikeres hadmiveleiről folyton újabb tudósítások érkeznek. Csak az a szerencsétlenség, hogy Cambriels tábornok nem, hogy segitené, de lehetőleg gátolja a szabadság hőseinek intézkedéseit. A déli francia nagyobb városok is sajnálatos zavaroknak és egyenetlenkedéseknek színhelyei, úgy hogy a sokhelyt hangoztatott „tömeges fölkelés“ sem kecsegtethet valamely nagyobb sikerrel.

Bourbaki magatartásáról nem lehet biztos tudomást szerezni. Egyfelől lemondásáról értesítenek, egy más távirat azonban azt mondja, hogy Lille védelmét a nemzetőrségnek engedi át, ő maga azonban a Párist ostromló serget nyugtalanítja hátulról.

Egy berlini hivatalos távirat Verdun kapitulálását jelenti, egy londoni pedig arról értesít, hogy a Franciaák 6-dikán ismét visszafoglalták Chateaudunt. Egy toursi tudósítás szerint a poroszok Bois-la-Vallier mellett szintén visszaverettek.

— Hirlik, hogy Aosta hercege lemondott a spanyol trón-jelöltségről.

VEGYES.

* A király elismerését fejezte ki József főhercegnek a honvédségi szervezés gyors haladása fölött. A főparancsnok a királyi kézirat másolatát megküldte a kerületi parancsnokságokhoz, hol, mint napi parancs fel fog olvastatni.

* A horvát országgyűlés e hó 12-kére hivatott össze. Első ülése d. e. 11 órakor lesz a zágrábi országházban.

* A második nő-postatízt, Valerián Matild k. a., közelebb tette le a vizsgát az aradi posta-igazgatóságnál. Atyja mellett már két év óta kezeli a világosi posta-ügyeket.

* A jogászegylet tegnapelőtt tartá alakuló gyűlését. Addig is, míg jövő számunkban terjedelmes tudósítást közölnénk, egyik nagyérdemű munkatársunk tollalól, az egész gyűlés folyamáról, ideiglatjuk a megválasztott tisztviselők névsorát. A beadott 72 szavazó-jegy megválasztá elnökké: b. Apór Károlyt, alelnökké Schneider Józsefet és Dr. Endes Gábort; titkárrá Dr. Vályi Gábort; ügyésszé Kozma Endrét; számvevőkké: Illyés Istvánt, Bálint Dénest és Csiki Máront; pénztárnokká Ajtai Mihályt; szertárnokká Bartha Gergelyt; választmányi tagokká: Gyarmathy Samuelt, Dr. Dósa Miklóst, Dr. Damokos Antalt, Hajdu Mózeset, Ferencz Károlyt, Koronka Albertet, Hildebrand Józsefet, Nagy Lajost, Spech Adolfot, Csongvai Károlyt, Szabó Józsefet, Tribus Antalt, Lészai Lajost, Moga

*) Vesztene.

Szerk.

Demetert, Gyárfás Józsefet, Dr. Scheitz Antalt, Kabós Lászlót, Hajnal Józsefet, Dózsa Dánielt, Bodola Jánost, gr. Toldalagi Viktort, Nagy Zsigmondot, Szatmári Mihályt és Dr. Endes Gábort; az utóbbi azonban alelnökké is megválasztatván, a választmány 24-dik helyére a szavazattöbbségben öt követő Lázár Ádám lépett.

* **A helyi jótékony nőegylet** mostani elnöksége és választmánya örvendetes buzgalmat tanusít magasztos feladatának megoldásában. Csak nem rég rendezett szép jövedelmű tombola-játékot, újabban pedig úgy halljuk, hogy hangverseny és népszerű fölolvások rendezésében fáradozik. A hangverseny, mint halljuk, már a jövő szombat lenne s Engel Gizella k. a., b. Konradsheim-Spech Adolfné, Circa-Pipos Péterné asszonyok, Mentovich Gyula, Koronka A.: Dr. Engel Imre Vályi G. sat. talán már meg is ígérék közreműködésüket. Reméljük: Geiger A. I. urat sem fogjuk nélkülözni. A népszerű fölolvásai estélyek tudomásunk szerint, az advent folytán tartatnának, s e czélból már a legjobb erők vannak megnyerve. Szép sikert óhajtunk nemes hölgyeink buzgalmának s épen mert ezt tesszük, szeretnők, ha rendes havi működésükről kimutatásokban értesitenék a közönséget, — mint ezt majd minden nőegylet teszi — mert így folyton ébren tartatnák az érdekeltség az egylet irányában.

* **Márton napi** országos vásárunk, különben egyike a legjobbaknak, ezuttal nagyon silá-

nyul ütött ki. A máskor híres vásárra alig lehetett rá ösmerni. A kínálat, szintugy miat a kereslet, rendkívül lanya, csaknem semmi volt. Az egész három napi sokadalom alatt alig kötött, 100 vásár, még ha a csereberét bele számítjuk is. A marha ár rendkívül leest. Egy pár ökörnél 60—80, egy tehénél 30—40 frttal csökkent, lovat nem is láttunk valamire valót. Mindez egyenes következtése azon rendkívül rossz időjárásnak, milyent 1817-től fogva Erdély nem látott. Ez évben eddig elő 51 szép napot jegyezhetünk fel.

* **A honvédszászlóalj.** Nemsokára a zászlóalj lófogai mind föl lesznek szentelve, a rendes legénység pedig oly kis számu, hogy az egyes lófogók felszentelése alkalmával már egyszerű sorban is alig állhat. A magyar kir. honvédelmi miniszterium belátva, hogy a zászló-felavatási ünnepélyek fénye a honvédlegettség csekély száma miatt nem teljes, köriratot bocsátott a zászlóalj parancsnokaihoz, hogy a legénységet ez ünnepélyek alkalmára kiegészítsék. A rendelet szerint a szabadságot állománybeliek ezidőre a rendes honvédekkel egyenlő díjban fognak részesülni, az ünnepélyek bevégezte után pedig ismét elbocsátatnak. A kir. felszerelési bizottság is utasítást kapott, hogy a honvédszászlóalj kettős és négyes teherfogataihoz szükségelt lószerszámokat azonnal megküldje.

* **Fegyelmi eljárás a porosz tőkepén-**

zések ellen. E napokban, a francia kormány kölcsönt kötött Londonban több száz millió frank erejéig, s miután Franciaország hitele a jelen válságos viszonyok daczára is rendületlen, a pénzvillág mohón nyult az aláírás után. Berlińi tőkepénzesek szintén savorogva tekintettek a szép nyereség után s hir szerint nagyobb összegeket jegyeztek is, mi azonban torkukra fog forni, mert a berlińi tőzsdalap jelentése szerint, Bismarck szigorú vizsgálatot rendelt az illető berlińi cégek ellen és ha részvételük az aláírásban bizonyul, mint az ellenséget támogató bűnösök, haditörvényszék elé fognak állittatni.

□ **Egy kis helyreigazítás.** A „Székely Hírlap“ közlelbbi számában megjelent Értesítésre vonatkozólag tudatjuk: hogy a M.-Vásárhelyen alakuló „Jogász egylet“ f. hó 10-én megjelenő távol levő tagjai részére, a tanács megtalálása következtében nem, mérsékelten árban, hanem minden díj nélkül — ingyen, a legnagyobb készség és szívésséggel ajánlottuk a szállást saját lakásunkon. Többen.

(†) **Szász-régeni Wagner Dániel,** Erdély egyik legrégebbi postamestere folyó év november 6-kán, életének 56-dik, boldog házasságának 32-dik évében hosszas szenvedés után Sz.-Régenben elhunyt.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

Horváth Gáspár.

H I R D E T M É N Y E K.

(98)

2—3

84. 1870. u. tsz. eln.

Pályázati hirdetmény.

A maros-vásárhelyi kir. urbéri törvényszéknél ürességbe jött hivatal-szolga-segédi állomásra, melyhez 180 frt évi fizetés van kapcsolva — ezenel pályázat nyittatik.

Erről a pályázni kívánók oly hozzáadással értesittetnek, hogy eddigi netaláni szolgálatokról s ugy eddigi alkalmaztatásokról szóló bizonyítványokkal felszerelt, s sajátkezüleg írott kérvényeiket alólirt elnökséghez folyó hó 21-ig adják be.

A k. urb. törvényszék elnökségétől.

M.-Vásárhelytt, 1870. nov. 7-én.

(89)

6—12

Haszonbéri hirdetmény.

Maros-Vásárhelyhez három óra — a Mező-Bádon keresztül vezető országúthoz pedig félóra — távolságra eső Mező-Kapuson, egy ezer hold körüli, minden szükséges gazdasági épületekkel ellátott, jó állapotban levő jószág teljes felszereléssel, vagy a nélkül is, hat, vagy több évekre haszonbérbe adandó: értekezhetni iránta ott helyben **Bothos Gyulával**, vagy Maros-Vásárhelytt kereskedő **Fenyő István** útján a tulajdonossal.

(96)

3—5

Alólirtnak van 100 öl száraz fája eladó; bővebben értekezhetni eziránt Szentistván helységében.

Barátosi Szabó Antal.

(75)

8—*

„VICTORIA“ biztosító-társaság Kolozsvártt.

Biztosítéki alap:

Forgalom 1869-ben:

Alaptőke . . .	1.597,700 ft. — kr.
Tartaléktőke . . .	26,894 „ 75 „
Díjtartalék . . .	667,779 „ 39 „
Kártartalék . . .	14,955 „ — „
Évi bevétel . . .	1,500.000 „ — „

Biztosított érték	122.796,234 ft. — kr.
Bevétel . . .	1.427,066 „ — „
Kárfizetés . . .	337,466 „ 92 „
Összes kárfizetés:	
1865—1869-ben	838,560 „ 92 „

Összesen 3.807,329 „ 14 „

Biztosít megszabott olesó díj és különös kedvezmények mellett:

a) *szalmás gabona és takarmány-neműeket*, asztagokban és boglyákban, ugy szinte fedél alatt, benn a helységben vagy künn a mezőn (gabonaneműeknél a biztosítás érvénye elcséplés után a magra is kiterjesztetik, mihelyt annak lera-kodási helye előre bejelentetett);

b) *épületek*, mint: lak és gazdasági épületek, gyárak, malmak, templomok, stb.

c) *lakházakban*: butorokat, tükrök, képek, órák, szőnyegek, üveg- és porcelán neműek, függönyök, férfi- és női-ruhák, ágy-, asztal- és fehérneműek, könyvek, konyha-eszközök stb. stb. szóval minden névvel nevezendő, egy háztartáshoz szükséges kellékeket;

d) *gazdasági épületekben*: szekerek, ekék, szának, egyéb gazdasági eszközök és gépeket, ugy marhák, lovak, juhak, sertéseket, stb.

e) *kereskedésekben*: a kereskedelem minden ágához tartozó csikkeket;

f) *műhelyekben*: készletek, feldolgozandó anyagok, kézmunkát, szerszámokat stb.

Az *ingóságokra* nézve a biztosítási díjak az illető épület fedéldíjához arányban *tetemesen leszállittattak*, ugy hogy mindenki csekély áldozattal minden ingóságait biztosíthatja s különben is a felvétel minden tekintetben könnyítve van.

A fentebbi számokban kimutatott üzleti eredmény nem csupán a közönség mindig növekvő belátásának, a biztosítás szükségessége iránt, hanem egyszersmind és nagy mértékben azon bizalomnak tulajdonítható, melyet a „Victoria“ olesó díja, becsületes eljárása kárainak gyors és igazságos rendezése által vivott ki magának. A társaság nemcsak tetemes biztosítéki alapjával, de nagy összeköttetéseinél fogva és mindig növekvő évi bevételeivel is teljes biztonságot nyújt. Ügynökei az ország minden főbb pontján vannak, kik minden szükséges felvilágosítással szolgálnak és írásbeli megrendeléseket is elfogadnak.

„Victoria“ biztosító-társaság vezérügynöksége Kolozsvártt.
(Nagypiacz, gr. Kemény S.-féle háznál.)